

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 1/2011

Nye rutintjuren 6856 Fred, från fäboden till finrummet.

Fjällkon

Fjällnärräff i Evertsberg 12-13 mars 2011.

En presentation av oss och information av Lars om Särnakorna.

Efter en felfri resa från Enköping, anlände vi- Göran Lundström, Anders Söderberg samt undertecknad några minuter över 12 på lördagen till Evertsbergs hembygdsgård. Denna plats är som gjord för sådana här möten. Äta, sova, mötesrum, samt dom moderna hjälpmedel som behövs. Efter hjärtliga hälsningar åt vi en god dagens lunch, under småprat om bl.a. våra gemensamma intressen: fjällkorna. Därefter samling på Vip-hyllan för presentation och helgens program.

Vi började med att prata om DNA-prover. Hur man tar, förpackar och förvarar dessa. Göran Lundström visade praktiskt uppklistring av hår, liten plastpåse att förpacka i, samt blanketter. Det blev en ganska livlig och intressant debatt kring detta.

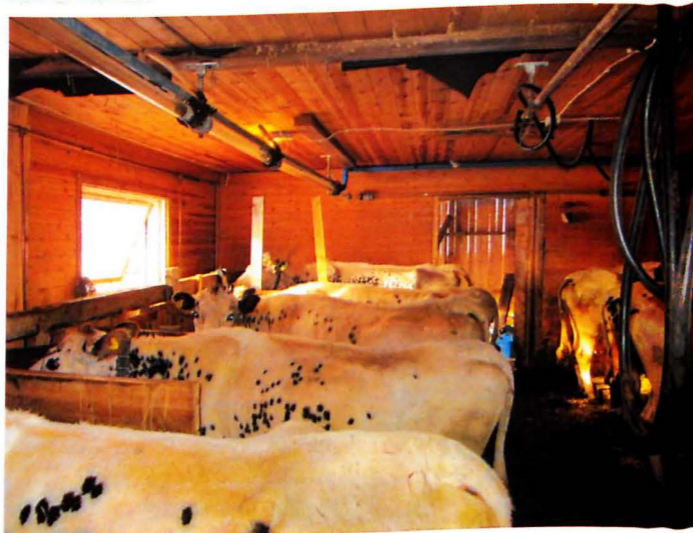
Sedan redogjorde Lars Halvarsson kort om Särnakorna. Efter det tog Goth-Bertil vid och pratade om historiska fynd som gjorts i norra Dalarna- södra Härjedalen efter mänskliga aktiviteter och där man funnit att det fanns nötkreatur långt tillbaks med i fynden. Därefter visade han film bl.a. om Särnadjuret från mitten av 1980-talet samt även vandringarna till och från fäbodarna under vår, sommar och höst. Mycket uppskattat.

Det diskuterades ko-och tjurlinjer inom den fjällnära populationen, hur och vad vi avlar med och mot, att vi inte tappar viktigt material och gener samt dom goda egenskaper som våra fjällkor har. Dom flesta som var där mjölkade sina djur dagligen. Det är jättebra, för då ser vi att dom funkar. Efter allt detta gick vi till våran sovplats för en behövlig sömn.

Kalvar med 169 Sorken som far.

Söndag morgon, frukost kl.7 för att sedan till fots gå den knappa kilometern hem till Anna Axelsson och Robert Gunérus och titta på deras kor, kalvar samt alla andra djur såsom getter, får, arbetshäst, hushållsgris och 2 renar.

Dom har precis investerat i en rörmjölkningsanläggning som är under inkörning, tillbyggt mjölkrum, ombyggt lagård samt ny dyngplatta. Anna och Robert bedriver även fäbodbruk på sommaren med alla sina djur, och mjölkar året om. Det var intressant och inspirerande att höra deras entusiasm. Hoppas det går bra i fortsättningen!

Tillbaks halv 11 ca. för fika och mera diskussioner om bl.a. hemsidan som är omgjord och där vi nu har lite mera info. för dom fjällnära, bl.a semintjurarna. Vi kom överens om att dom som har hemsida och någon anknytning till fjäll-fjällnära, gärna kan länka till sig via Fjällkons hemsida. Det vore kul med ännu en kontaktyta.

Efter 2 intressanta dagar med mycket koprat, återvände var och en till sitt för att förhoppningsvis ha fått lite mera kött på benen och inspiration för att jobba vidare med sina fjällkor.

Vid pennan och bakom kameran Ivan Eriksson

Alla ni som har funderingar runt våra fjällnära, ring gärna och fråga någon i kommittén. Vi ska försöka hjälpa till så gott vi kan.

Vi är:
Ivan Eriksson 070-2850026 el. 0171-83035
Lars-Göran Lindgren 0502-221 11
Lars Halvarsson 073-028 00 01

Innehåll

Fjällnära möte.....	2
Styrelsen har ordet	3
Föreningsadresser	4
Redaktörsord.....	4
Holstein vs Fjällras	5
Tjursidor.....	6-13
Rasvaröckkyna	14-17
Rovdjur	18-19
Livdjursannonser.....	19
Insändarbilder	20

Tidningen Fjällkon

Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel/fax, kväll: 08/656 88 09
e-post:kristina.toren@comhem.se

Ansvarig utgivare:
Robert Nilsson

Tryck:

Kph Trycksaksbolaget AB, Uppsala
Tidningen Fjällkon är Svensk Fjällrasavels medlemstidning som ges ut ca 4 ggr per år. Däremellan skickas aktuell information ut.
Annonseringen med radannonser i tidning och info-blad med t.ex. "Köpes/Säljes" är gratis för medlemmar.
Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon är författade av redaktionskommittén om ej annat anges. Åsikter framförda i signerade artiklar delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel, utan är författarnas egna.
Tidningen får i korta drag citeras om källan anges. Eftertryck är dock förbjudet utan skriftligt tillstånd från Svensk Fjällrasavel.
ISSN 1401-7806
Utgivningsbevis PRV nr 21560
Medlemsavgift:
300:- insättes årligen helst på Svensk Fjällrasavels BG 5361-8070.
OBS! Skriv ditt namn och adress!

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 1/2011

STYRELSEN HAR ORDET

Hej alla!

Vill bjuda er på min historia. Som jag ser den .Tänk er Hallandsåsen med sina bokar och annan lövskog och hagmarken som vi kallade för fåluden där korna gick på sommaren. Den lilla bäcken som ringlade sig fram bakom en alridå. Här drack korna vatten på sommaren och här växte jag upp. Tillsammans med åtta syskon. Jag lärde mig handmjölka innan jag började skolan som sjuåring. Mjölkmaskiner fanns inte i min föreställningsvärld och var antagligen inte särskilt vanliga på smågårdarna i mitten på 50-talet. Så småningom kunde jag hantera det här med mjölkning riktigt bra men i början hände det väl att kon trampade upp i spannen och förstörde all den fina mjölken. Mor tog det hela med ro. Hon visste. Efter ett helt liv som bondmora lade hon inte ner någon energi på att tillrättavisa sin dotter. Kor är som dom är och hon såg säkert mitt handlag. Dessutom var nog hjälpen i ladugården välkommen. Inget av mina syskon ställde upp frivilligt.

Korna vi hade hemma var tigerrandiga eller svarta med röd ål. Alltså jerseykorsningar. Tjuren som användes fanns i grannbyn en halvmil bort och var av rasen SRB. Så dit gick man när det var dags. Lade grimma på kon och traskade iväg. Men då hade jag blivit stor , kanske elva, tolv år gammal. Syskonen tyckte att jag var konstig som frivilligt erbjöd mig uppdraget. Men jag var stolt och lycklig. Tänk er. Det är sol och sommar. Det doftar av gräs och blommor, humlorna surrar och fåglarna sjunger. Och så går man där på stigen i sällskap med en stor och varm ko. Kan det bli bättre?

Det blev så småningom 30 år som mjölkbonde. Sedan satte kroppen stopp. Den ena höftleden fick bytas ut och man kan inte mjölka kor med en nyopererad höft (såvida man inte har mjölkgrup), så det fick bli amkor istället. Det går det också. Men så annorlunda. Så olika tänk. Man måste anstränga sig för att få djuren tama och hanterbara, det fick man liksom på köpet förut. En kalv som får vara med sin mamma hela tiden blir ju inte präglat på människan på samma vis som om den får mjölk ur en hink. Dessutom har vi lösdrift så ungdjuren står uppbundna en väldigt kort period och då gäller det att pyssla riktigt mycket med dom.

Så nu gäller alltså nya tider , nya utmaningar. Man får tänka nytt och tänka framåt och framför allt tänka positivt. När jag nu tagit på mig kasörssysslan hoppas jag förstås att jag ska kunna ro den iland.
Våren är på väg, njut av den!

Evy Schale i Våxtorp , Halland

Omslagsbilden:

Från fäboden till finrummet! Nye rutintjuren 6856 Fred 96856
Foto: Svensk Avel

Ordförande:
Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden
tel: 0928-401 06
fax: 0928-402 10
e-post: korn@telia.com

Vice ordförande:
Robert Eklundh
Kanalvägen 904
811 95 Järbo
tel/fax: 0290-705 25
e-post: nilsesihyttan@telia.com

Kassör:
Evy Schale
Killhult
312 98 Våxtorp
tel/fax: 0430-311 18
e-post: evy@schale.se

Sekreterare:
Annelie Söder
Kläcklinge Lyckan
355 96 Kalvsvik
tel: 0730-59 46 95
e-post: anneliesoder@hotmail.com

Ledamöter:
Louise Lindqvist
Andersfors 5797
820 70 Bergsjö
tel: 0652-530 33
e-post: gimskogen@tyfonmail.se

Thomas Lundholm
Brottan
820 77 Gnarp
tel: 0652-207 00
e-post: brottan@telia.com

Göran Lundström
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 070-593 66 13
e-post: goran.lundstrom@yahoo.se

Suppleanter:
Lars Halvarsson
Perjosvägen 5
782 75 Malungsfors
tel: 073-028 00 01

Anders Söderberg
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 076-127 63 05

Valberedning (s. k.)
Lars-Göran Lindgren
Velinga Sjogerdala 2
522 92 Tidaholm
tel: 0502-221 11

Revisor:
Lennart Olofsson
St Bredäng 10
461 95 Trollhättan
tel: 0520-42 32 90

Revisorssuppleant:
Tove Undin
Västerlän 98
424 35 Angered

Livdjursförmedling:
Mårten Dahlberg
Marieberg Gård 1296
872 96 Bjärträ
tel: 0612-532 67
fax: 0612-531 07
OBS! Tel. tid måndagar
12-13

Stambokföring:
Göran Lundström
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 070-593 66 13
e-post: goran.lundstrom@yahoo.se

Renrasighetsintyg
Robert Eklundh
Kanalvägen 904
811 95 Järbo
tel/fax: 0290-705 25

Fjällnära kommitté:
Ivan Eriksson (s. k.)
Torsvi Svanviken
745 99 Enköping
tel: 0171-830 35
Lars-Göran Lindgren
Ann Andersson
Lars Halvarsson

Avelskommitté
Thomas Lundholm
Göran Lundström
Robert Nilsson

Tidningen Fjällkon
Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel: 08-656 88 09, kväll
e-post: kristina.toren@comhem.se
Ansvarig utgivare:
Robert Nilsson

Redaktörsord

Hej!

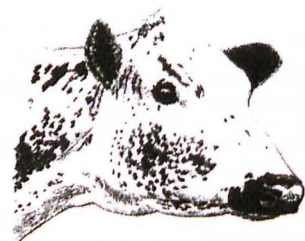
Här kommer nummer 1 för året!
Det har nog varit den svåraste tidningen att göra hittills... När materialet väl kommit in och jag började sätta ihop det hela insåg jag att det inte räckte riktigt till 24 sidor, det blev en massa tomma "hål", så jag försökte trycka ihop det till 20, det blev inte heller bra, till slut med vissa ändringar ordande det sig i alla fall. Här hittar ni bl. a. ett reportage om "Rasvarökyta", avelsinformation och nya semintjurar, rovdjursdebatt m.m.

Nu har jag äntligen fått diagnos på mina problem, jag har RA = ledgångsreumatism... Det var skönt att få veta att det inte bara var jag som inbillade mig att det var något fel. Eftersom detta upptäcktes i tid så finns det goda förhoppningar om att stoppa upp processen så att jag kan leva ett " normalt " liv utan smärtor. Men än så länge har jag inte fått någon medicin då jag har värden som inte är bra... Det är bara att bita ihop...

Våren är här! Har redan sett vitsippor och sädesärlor! Några dagar har solen varmt så att man fått knäppa upp jackan! Härligt, snart kan korna få gå ut på bete igen.

Ha nu en riktigt skön vår allihopa!

Kristina

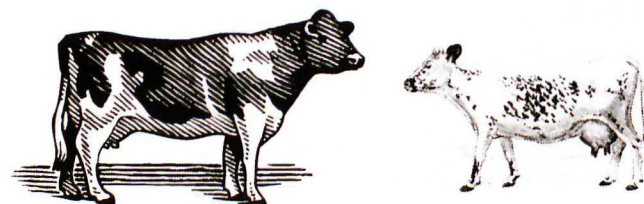

OBS! Manusstopp! OBS!

Manusstopp till nästa nummer av tidningen är den

5/5 2011!

Material skickas till redaktör Kristina Torén
e-post: kristina.toren@comhem.se
Postadress ser ni här till vänster.

Holstein vs Fjällrasen

När jag för tjugo år sedan införskaffade min första fjällko till min Holsteinbesättning kunde jag inte tänka mig att rollerna för dessa båda raser skulle vara så annorlunda som idag. Holstein var en mjölkkras som expanderade globalt genom sin enorma produktionskapacitet. Fjällrasen höll på att försvinna totalt i det moderna industrijordbruket. Nu anar man att i horisonten håller rollerna på att växla.

Holstein har idag klara inavelsproblem. Det ena genetiska problemet efter det andra skapar svårösta produktionsproblem som bara kan lösas med korsningsprogram. Fjällrasen tycks resa sig ur en genetisk flaskhals. En märklig situation att studera för den som jobbat med båda raserna. Självklart så funderar man ju på vad detta beror på. Att den ena, ytterst hotade rasen tycks lösa sina problem, medan den andra, den globala rasen drabbas av problem. Det finns säkert flera faktorer men särskilt två faktorer tror jag påverkar utvecklingen.

Det ena är urvalssystemet. Åtminstone Holstein har sedan trettio år tillbaka använt sig av ett rullande urvalsindex, i olika former. Innan dess hade man ett nästan fast index som därmed inte drev på urvalet så hårt som det gjort senare. Precis som inom Fjällrasen så hamnar äldre tjurar utanför avelslistorna och tappar helt i avelsvärde. Det finns idag inget genbanksmaterial inom Holstein. Då det enbart är marknaden som reglerar avelssystemet. Holstein kan därmed hamna i en riktig återvändsgränd den dag då marknaden förändras, t.ex. genom klimatförändringar eller energikriser.

Fjällrasens genbank, seminmaterial som sparats enligt lagbeslut från 1967, då krav ställdes på seminorganisationen att spara ett litet antal doser efter alla tillgängliga tjurar inom organisationerna, har gjort Fjällrasen till en än mer flexibel ras än man kanske kan tänka sig. De problem som vi såg för tjugo år sedan gick att arbeta bort. Den smala avelsbas som var resultatet av ett rullande index bröts med användandet av gamla genbankstjurar. Som ju inte alls var så usla som avelssystemet utmålade dem till. Alltså, ett rullande index utan en genbank driver en ras in i en återvändsgränd.

Fjällrasen har, kanske, snart lämnat sin primära avels-sits, bevarandeaveln, och tar steget ut bland de stora snitsarna bland mejeriraserna. Men om så sker måste man fortsätta genbankverksamheten, ty det är ändå det som varit räddningsplankan när rasen höll på att sjunka för gott. Skillnaden mot Holstein, som nu är en extrem mejeriras för en extrem miljö – industribruket – är mycket viktig för samhällets fortlevnad. Inte bara för mejeriindustrin utan för hela samhället och vår framtida

livsmedelsförsörjning. Om domedagsprofeterna har rätt. Ty då behövs verkligen Fjällrasen!

Thomas Gunnarson

Årsmötet 2011

Årets stämma kommer att hållas hos Håkan Lundqvist och Karin Strömberg på Granhammar, Vintrosa, några mil från Örebro. Håkan och Karin driver ett gårdsmejeri med inriktning på ostproduktion med fjällkor och gården har även synts på TV för några år sedan med "inredningsoraklet" Ernst Kirschsteiger. Vi kommer att få ett trevligt boende i flera av gårdens olika hus och även ladan som Ernst inredde. Håkan och Karin har även ett spännande samarbete med flera andra gårdar i vad som närmast men ett modernare ord kan sägas vara ett landsbygdscluster av företag som hjälps åt med utveckling och events. Vi kommer att få åka runt på dessa och stifta närmare bekantskap med verksamheterna som vi hoppas ska inspirera för framtiden.

För den som är intresserad så kan man gå in på www.ostbiten.se och titta närmare på omgivningen och företaget. Stämman kommer att hållas torsdag till lördag den 28-30/7 så det är bara att börja boka ersättare i lagårn. Mer information och program kommer i nästa tidning. Väl mött till trevliga stämmodagar.

Styrelsen

Ny hemsida!

Nu ligger vår nya hemsida ute på nätet, den är inte helt färdig ännu, men gå gärna in på sidan och kolla runt lite...

Har ni synpunkter eller idéer på förbättringar, så hör av er till styrelsen..

Den nya hemsidan har samma adress som förut:
www.fjallko.se

Styrelsen

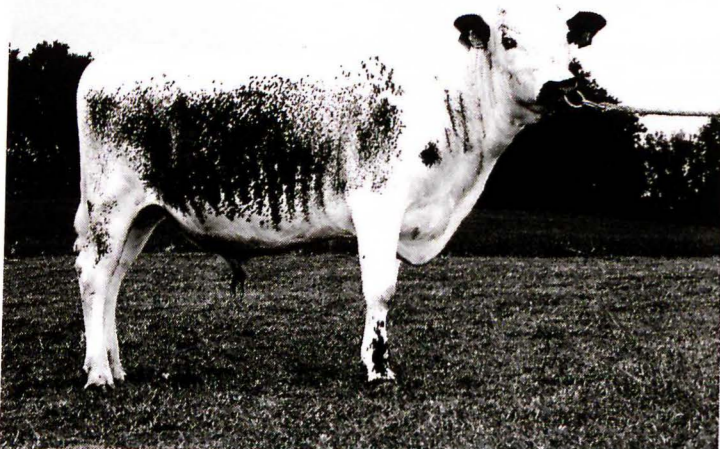

Avelsinformation

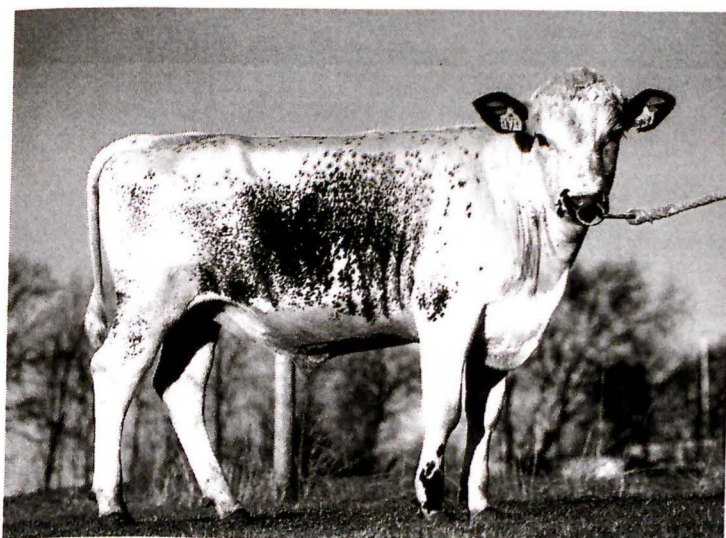
Alebäck 2010

Samlingen på Alebäck i november 2010 blev något mindre lyckad. Två av tre tjurar lämnade ingen frysbar sperma alls. Glädjande då att den tredje tjuren lämnade närmare 600 doser, en närmare presentation av 1130 Torak finns längre fram i tidningen. Glädjande är det också att det är en ny tjurhållare som kommer fram, Carina och Jöryl Jälkentalo i Laxsjö, Jämtland. Det börjar bli väldigt ont om besättningar som håller egen tjur som klarar kraven för att få samlas, så det finns sällan något överflöd av tjurar att välja mellan när det är dags för Alebäckssamlingen.

Vi har redan börjat med att leta efter aktuella tjurar till höstens samling, så har ni en tjur som ni tror kan vara intressant, hör då gärna av er till avelskommittén så att vi vet om dessa tjurar i god tid. Kraven på dessa tjurar är att de ska vara grupprena, ha normalt utvecklade testiklar, födda av mödrar som är med i kokontrollen med normalt utvecklade äggstockar, samt att härstamningen är verifierad med DNA.

6854 Josef

6849 Aragorn

Viking Genetics

Glädjande är det också att det kommer fram ett flertal nya positivt bedömda tjurar från Viking Genetics. Vi har 6856 Fred som har +11 i index, 6854 Josef med +8 och 6849 Aragorn med +7. 6861 Dacke börjar också få ett flertal döttrar som kalvat in och han ser ut att kunna få ganska bra bedömning.

6787 Laro kommer nu att tas bort från listan med rekommenderade tjurar då han vid det här laget får anses färdig använd. Han har varit en stabil tjur i många år men då det nu kommer fram nya bra tjurar känns det skönt att äntligen få pensionera Laro. Han kommer dock inte att glömmas bort helt, han är far till två renrasiga fjälltjurar hos Viking, 6838 Lars och 6856 Fred, samt en tjur som är samlad på Alebäck, 289 Lurk, och med tanke på alla hans positiva egenskaper så är det heller inte omöjligt att vi i framtiden kommer att sätta in ytterligare en son efter honom i avel.

På ungtjursfronten ser det också ganska lovande ut men det finns några mörka moln även på den himlen. Det positiva först, vi har flera intressanta tjurar inne på uppfödningstationen i Falkenberg så det ser verkligen ljusst ut den närmaste tiden, fungerar alla och kan lämna godkänd sperma så har vi ungtjurar att släppa så att det räcker det närmaste året.

Men sedan kommer de mörka molnen, Viking Genetics har stora problem med att flera tjurar drabbas av penisapillom i deras tjurstallar. Penisapillom är vårtor på penis som gör att det är smärtsamt för tjuren att hoppa upp och betäcka. Det finns tydligen inget botemedel utan det enda de kan göra är att bränna bort vårtorna med laser, vilket är en tidskrävande metod, och jag kan även tänka mig att det inte är särskilt smärtfritt. De flesta blir bra efter behandling, men det händer dock att vissa tjurar aldrig blir bra utan således blir slaktade. För en så liten ras som vår är det ett ganska stort tapp att en tjur försvinner på grund utav en sån sak. 6873 Faramir blev drabbad och det tog drygt sex månader av behandling innan det var borta, och nu är det 6876 Arn som också blivit drabbad och har stått under behandling i snart fem månader. Där är utgången fortfarande oviss men vi får hoppas på det bästa, och vi får verkligen hoppas de får bukt med dessa problem för vi har inte råd att tappa alltför många av våra intressanta fjälltjurar.

Avelskommittén genom Thomas Lundholm.

1130 TORAK

Stb.nr: 20197

Code nr: 7-874

Grupp 3-tjur

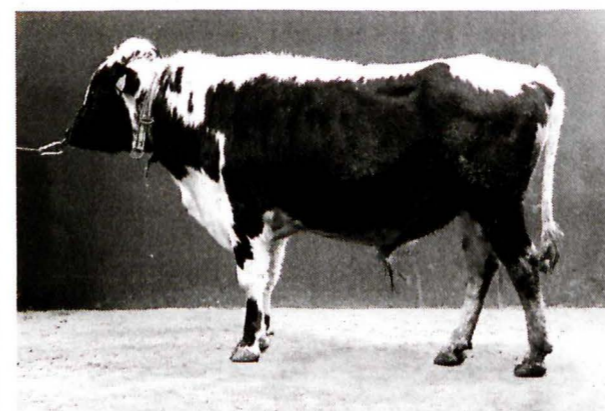
33 Sving familjen

Född: 2008-03-23

Hos: Jan och Berit Runsten, Viken, Näliden

Ägare vid samlingstillfället: Carina och Jöryl Jälkentalo, Laxsjö, Föllinge

Mor 352 Ilona Svj * 030210 Avk 5,10 år, 6466 3,9 3,5 253, 226 reltal 107, 121	Mormor 290 Ilon * 970817 Avk 6,3 år, 5568 4,2 3,7 233, 207 Relativtal 102, 113	Mormors mor 260 Ina *920830 Avk 7,1 år 4796 kg 4,7 3,7 227, 178 reltal 94, 97
	Morfars mor 44 Fagerman SKB 6688 * 921027 Född hos Nils-Nilsa Lbr AB Övre Svartlä Boden	Morfars mor 373 Fagerros SKB 8554 *881118 Avk 3,7 år 6858 4,5 3,6 312, 249 Reltal 118, 118
		Morfars far 1 Holar SKB 6550 *661013 Hos Paul Sundvall, Holafors, Näsåker
Far 708 Bill SKB 76708 *721012 Född hos Sixten Filipsson, Bäcksjö Vilhelmina	Farmor 17 Billy SKB 8374 * 650917 Avk 9,5 år 6355, 4,0 254	Farmors mor 50 Brunetta * Avk 5 år 4049 4,5 182
		Farmors far 63 Tesson SKB 6422 * 630610 Hos E. Lindgren, Tavelnsjö
	Farfar 5 Svensson SKB 6522 * 651220 Född hos G Nyströms stbh, Överhörnäs	Farfars mor 31 Svana SKB 7634 * 570205 Avk 6 år 4327 4,5 194
		Farfars far 109 Enslingen SKB 5255 * 561207 Hos Enok Norberg Blåvik, Bjästa

Exteriörbeskrivning

Namn: 1130 Torak

Avkastningsuppgifter

Mor:	År	Kg mjölk	Fett %	Protein %	Fett kg	Prot. kg	Rel.tal F+P	Kalvningar
	305 dagar	4656	3,9	3,5	181	161		
	2005 187	2997	3,8	3,4	114	102		050225 K 374
	2006	5058	4,0	3,5	200	177		060311 K 384
	2007	5950	4,3	3,6	254	214		070410 K 398
	2008	6773	4,0	3,5	271	238		080323 T 1130
	2009	7177	3,8	3,5	274	249		090314 K 415
	2010	7035	3,6	3,4	252	239		100426 K 431
	2011 139	2981	4,0	3,6	119	106		

Medeltal

Mor:	5,10	6466	3,9	3,5	253	226	107, 121
Mormor:							
Farmor:	9,5	6355	4,0		254		

Avelsvärden för olika egenskaper

NAT

Produktion: Mjölkindex
Mjölk

Fett

Prot.

Tillväxt

Dotterfruktsamhet

Dödfödslar far

Dödfödslar morfar

Mastit

Övriga sjukdomar

Kropp

Reslighet

Mjölktyp

Bröstmått

Kroppsdjup

Korsbredd

Korslutning

Överlinje

Ben

Hasvinkel

Ben bakifrån

Fotvinkel

Benbyggnad

Haskvalitet

Juvet

Framre anfästn.

Bakjuverhöjd

Bakjuverbredd

Juverligament

Juverdjup

Juverbalans

Golvavstånd

Spenplacering

Spenlängd

Mjölklarhet

Lynne

Egen fertilitet

Tjurindex

Döttrar, kommentarer:

Undvik till döttrar efter dessa tjurar:
6703 Bingo, 6848 Birk, 784 Biljett,

Övriga kommentarer:

Den gamle matadoren 708 Bill har här fått ytterligare en son. Varför en till kan undras, Bill har minskat betydligt i frekvens i fjällrashärstamningarna de sista 10 åren. Han har dock kvaliteter som vi vill ha kvar med sitt obesläktade moderne och sina goda bruksegenskaper så han får vara med en sväng till som tjuvar. Toraks moderne är den numera rätt välkända I-familjen från Runstens i Alsenviken. Det är en kofamilj som lyckats över hövan i den kravproduktion som Runstens bedriver och I-korna har varit både produktiva och fertila så dom nu är en av fjällrasens större kofamiljer. Toraks morfar 44 Fagerman är en dokumenterad produktionsstjur och MMF 710 Agaton är även han känd för hållbara och produktionsstarka kor så om allt faller väl ut har vi i Torak en tjur som för aveln framåt.

16 SKUGGANS GÖRAN

Stb.nr: 24720

Code nr: 7-875

Grupp:

50% Funäsdalen
25% Biellojaure
12,5% Lillhärjäbygget
12,5% Klövsvjö

Född: 2009-04-18

Hos: Stora Skuggans 4H Gård, Stockholm

Ägare vid samlingstillfället: Nils Drakenberg, Lekeberga, Vintrosa

Mor

10 Disa
* 960109

Mormor

10 Docka
*921231

Mormors mor

1 Droppa

Mormors far

525 Munter SKB 6814

Morfar

1 Arne SKB 6829

Morfars mor

19 Guldus (Brunöra)

Morfars far

Pulax

Far

2006 Rasmus SvFj 20013
*950815

Farmor

9 Sköna
*821120

Farmors mor

1 Sköna
*1966

Farmors far

Tjur från Funäsdalen

Farfar

Brunte

Farfars mor

5 Svarta
*900516

Farfars far

Tjur från Funäsdalen

Exteriörbeskrivning

Typ: 80
Styrka: 82
Ben: 78
Helhet: 80
Mankhöjd: 125 cm
Korshöjd: 128 cm
Bröstmått: 185 cm
Färg: V6 stpS
Ålder vid besiktning: 1 år, 7 mån.

Namn: 16 Skuggans Göran

AVkastningsuppgifter

Mor:	År	Kg mjölk	Fett %	Protein %	Fett kg	Prot. kg	Rel. tal F+P	Kalvningar
------	----	----------	--------	-----------	---------	----------	--------------	------------

Medeltal

Mor:
Mormor:
Farmor:

Avelsvärden för olika egenskaper

NAT

Produktion: Mjölkinde

Mjölk

Fett

Prot.

Tillväxt

Dotterfruktsamhet

Dödfödselar får

Dödfödselar morfår

Mastit

Övriga sjukdomar

Resighet

Mjölktyp

Brösbredd

Kroppsdjup

Korsbredd

Korslutning

Överinje

Hasvinkel

Ben bakifrån

Fotvinkel

Benbyggnad

Haskvaliet

Främre anfästn.

Bakjuverhöjd

Bakjuverbredd

Juverligament

Juverdjup

Juverbalans

Golvavstånd

Spenplacering

Spenlängd

Mjölkarhet

Lymne

Egen fertilitet

Tjurindex

Döttrar, kommentarer:

Undvik till döttrar efter dessa tjurar:

Övriga kommentarer

ALEBÄCKSTJURAR 2005-2011

NAMN	GRP	KODNR	FAR	FARFAR	MOR	MORFAR	MMF	FÄRG
1239 DAGOBERT	2	7-826	234 SPRINT	302 MISSE	429 DANSA	53 GULLDUS	940 HOMPEN	V9stp
AVKASTNING MOR:	3,8 ÅR	7444 KG MJÖLK	4,9% FETT	3,6% PROT	367 KG FETT	271 KG PROT	RELATIVTAL 114, 105	
143 FREJ	3	7-827	6738 MAST	786 MARO	12 FREJA	157 LIRKEN	6753 BISTRO	V9sfil
AVKASTNING MOR:	6,8 ÅR	5465 KG MJÖLK	4,3% FETT	3,4% PROT	235 KG FETT	186 KG PROT	RELATIVTAL 102, 102	
273 HARLIÉ	2	7-828	6841 HASSE	6742 HARG	403 LIVA	1080 MAJOR	79 NILI	V6stpS
AVKASTNING MOR:	7,4 ÅR	5800 KG MJÖLK	5,3% FETT	3,7% PROT	306 KG FETT	233 KG PROT	RELATIVTAL 121, 111	
2223 GLADER	2	7-833	6845 BABA	6759 BAM	378 GLADA	234 SPRINT	2017 LASSE	V4rtpS
AVKASTNING MOR:	3,2 ÅR	8077 KG MJÖLK	4,5% FETT	3,8% PROT	365 KG FETT	307 KG PROT	RELATIVTAL 126, 128	
7312 FISSE	3	7-834	6780 MISE	6724 MIKRO	441 FLINGA	41 DUVOLEN	6748 BÖR	V8rtp
AVKASTNING MOR:	5,9 ÅR	7048 KG MJÖLK	4,0% FETT	3,6% PROT	283 KG FETT	256 KG PROT	RELATIVTAL 92, 99	
289 LURK	2	7-847	6787 LARO	6715 LAGE	403 LIVA	1080 MAJOR	79 NILI	V9stp
AVKASTNING MOR:	7,4 ÅR	5800 KG MJÖLK	5,3% FETT	3,7% PROT	306 KG FETT	233 KG PROT	RELATIVTAL 121, 111	
1271 ROLLE	3	7-848	49 BOLLE	9 PRILLE	439 RITA	41 DUVOLEN	948 SIGILL	V9rtpfil
AVKASTNING MOR:	8,5 ÅR	10548 KG MJÖLK	4,1% FETT	3,5% PROT	432 KG FETT	365 KG PROT	RELATIVTAL 138, 142	
1283 GANDALF	1	7-849	161 SMILLE	10 SMITH	432 HILJA	196 LUDDE	6776 LIPPO	V99rt
AVKASTNING MOR:	9,1 ÅR	9367 KG MJÖLK	4,3% FETT	3,3% PROT	394 KG FETT	313 KG PROT	RELATIVTAL 124, 121	
7345 MARVIN	1	7-851	3259 IVRIG	29 ISE	469 MALIN	156 ZONAT	181 IDEAR	V9stp
AVKASTNING MOR:	5,8 ÅR	6840 KG MJÖLK	4,4% FETT	3,7% PROT	298 KG FETT	251 KG PROT	RELATIVTAL 95, 95	
2057 HIPSTER	1	7-853	46 LESTER	58 SVEN	72 SVÄRTA	43 RISE	786 MARO	S10
AVKASTNING MOR:	5,5 ÅR	6266 KG MJÖLK	4,5% FETT	3,5% PROT	281 KG FETT	219 KG PROT	RELATIVTAL 101, 100	
1301 DUVE	1	7-854	6840 GUNDE	739 GUTE	515 DUVA	1202 RIST	53 GULLDUS	V8stpfil
AVKASTNING MOR:	3,8 ÅR	9236 KG MJÖLK	4,3% FETT	3,6% PROT	397 KG FETT	334 KG PROT	RELATIV TAL 123, 126	
2309 BISTER	2	7-855	3359 BUMS	SE 42428-3315	343 NIPPRA	30 HERMAN	46 FLINK	V9stp
AVKASTNING MOR:	6,1 ÅR	6876 KG MJÖLK	5,3 % FETT	3,8 % PROT	361 KG FETT	262 KG PROT	RELATIVTAL 125, 109	
2253 SANSIBAR	2	7-856	234 SPRINT	302 MISSE	508 SIESTA	6715 LAGE	6748 BÖR	V9stp
AVKASTNING MOR:	7,8 ÅR	6571 KG MJÖLK	4,5% FETT	3,7% PROT	296 KG FETT	240 KG PROT	RELATIVTAL 98, 100	
7365 BENNY	2	7-864	3359 BUMS	SE 42428-3315	463 FLINGA	7174 MINTH	41 DUVOLEN	V8rtp
AVKASTNING MOR:	6,8 ÅR	8082 KG MJÖLK	4,3% FETT	3,3% PROT	344 KG FETT	271 KG FETT	RELATIVTAL 110, 102	
7385 MAX	2	7-865	1095 FLISE	302 MISSE	573 MALIN	7266 WIKTOR	6758 BULA	V8gtp
AVKASTNING MOR:	2,4 ÅR	6903 KG MJÖLK	3,9% FETT	3,5% PROT	271 KG FETT	242 KG PROT	RELATIVTAL 89, 93	

Avkommebedömda semintjurur från Viking Genetics

Tillgängliga och godkända fjällrastjurur från Viking Genetics.

Nu har vi gjort en ny lista över Viking Genetics tjurur som är avkommebedömda. Här har vi tagit med all den viktigaste informationen.

Namn:	Gr:	Kodnr:	Stamb.	Far:	Mf:	ant dött	Min	Mjolk	F%	P%	Dotter fert.	Kf	Kmf	Mast- res	Övr. sjukd.	Ö-tal	Ant, bed	res lighet	Ben	Juver	Spen- längd	Lynne	Mjolk barhet	Tjur- index
6769 Delta	1	6-6769	96769	38 Desing	786 Maro	81	95	100	95	96	112	110	97	93	80	104	32	89	97	97	95	120	107	-6
6840 Gunde	1	3-6840	96840	739 Gute	165 Leo	59	94	94	99	100	94	113	82	99	98	103	26	107	97	106	94	105	102	-7
6847 Levis	1	3-6847	96847	46 Lester	161 Smille	60	98	99	102	99	99	99	93	89	100	100	27	92	105	97	105	102	83	-7
6851 Gus	1	3-6851	96851	6840 Gunde	161 Smille	41	89	88	103	102	97	111	86	98	95	107	21	95	105	113		94	107	-10
6746 Hompest	2	6-6746	96746	940 Homper	726 Basker	111	100	103	93	97	101	90	91	105	86	104	32	101	79	126	94	94	114	6
6787 Laro	2	6-6787	96787	6715 Lage	786 Maro	206	104	101	106	103	106	114	115	107	92	113	84	94	105	108	98	100	95	14
6797 Fimar	2	3-6797	96797	792 Findus	786 Maro	42	100	100	105	100	96	99	92	84	83	103	13	88	110	102		112	97	-4
6801 Bude	2	3-6801	96801	6758 Bula	6768 Deger	33	103	104	100	98	101	103	94	99	102	106	6	101	97	95	104	118	109	4
6837 Bamse	2	3-6837	96837	6759 Bam	940 Homper	42	100	102	101	98	99	96	97	116	92	92	19	95	97	104	90	100	118	2
6838 Lars	2	3-6838	96838	6787 Laro	6748 Bör	69	97	97	103	101	107	109	114	109	103	100	26	85	100	104	102	105	92	3
6839 Hadar	2	3-6839	96839	6742 Harg	6759 Bam	40	105	102	103	103	100	97	87	99	98	87	17	98	100	108	105	94	95	6
6841 Hasse	2	3-6841	96841	6742 Harg	940 Homper	40	96	96	99	99	95	95	87	104	101	73	13	95	100	104	109	97	97	-9
6845 Baba	2	3-6845	96845	6759 Bam	729 Hom.	49	103	102	102	101	109	102	92	107	100	94	24	94	105	102	91	97	107	7
6854 Josef	2	3-6854	96854	6758 Bula	6746 Hom.	35	110	115	92	95	101	97	91	104	97	105	21	109	102	93		89	107	11
6856 Fred	2	3-6856	96856	6787 Laro	6758 Bula	28	103	100	112	104	100	104	101	103	97	110	18	98	100	110		97	81	9
6858 Rille	2	3-6858	96858	147 Riss	164 Lim	32	88	81	111	108	106	103	85				18	91	79	97		92	81	
6861 Dacke	2	3-6861	96861	6715 Lage	53 Gulldus	21	95	89	116	107							12	97	97	124		76	90	
6738 Mast	3	6-6738	86738	786 Maro	723 Figer	126	93	92	104	102	110	104	75	109	93	102	42	91	102	113	88	102	92	-2
6777 Makro	3	6-6777	96777	6724 Mikro	786 Maro	107	103	104	96	99	104	92	111	85	107	98	27	106	84	97	113	92	83	-2
6780 Mise	3	6-6780	96780	6724 Mikro	786 Maro	116	106	104	96	101	106	88	117	90	91	98	40	107	107	86	97	110	88	3
6848 Birk	3	3-6848	96848	708 Bill	41 Duvolen	28	87	83	106	104	104	101	97	99	104	91	16	88	107	102		105	92	-15
6849 Aragorn	3	3-6849	96849	710 Agaton	6748 Bör	33	104	101	99	103	100	118	94	105	108	96	16	98	97	100		84	107	5
6850 Röde Orr	3	3-6850	96850	6777 Makro	41 Duvolen	55	106	106	94	100	112	96	106	89	101	93	25	100	84	84		97	83	-2

Ungtjurur och väntetjurur från Viking Genetics

Denna lista görs av de nya ungtjururarna som vi rekommenderar att ni använder i så stor utsträckning som möjligt. Väntetjururarna är de tjurur som gått ut i tillräckligt stort antal doser (ca 500 st) och som i väntan på sin avkommeprövning är så kallade väntetjurur.

Namn:	Grupp:	Kod nr:	Stb nr:	Far:	Mf:
Ungtjurur					
6872 Snökung	3	7-6872	SvFj96872	1202 Rist	208 Monogram
6873 Faramir	3	3-6873	SvFj96873	57 Filur	2000 Maraton
6875 Hövding	1	3-6875	SvFj96875	29 Ise	196 Lудde
Väntetjurur					
6858 Rille	2	3-6858	SvFj96858	147 Riss	164 Lim
6860 From	2	3-6860	SvFj 96860	6765 Homa	6742 Harg
6861 Dacke	2	3-6861	SvFj96861	6715 Lage	53 Gulldus
6862 Baltazar	2	3-6862	SvFj96862	6702 Bazar	234 Sprint
6864 Vidio	3	3-6864	SvFj 96864	120 Viss	40 Pelle
6865 General	3	3-6865	SvFj 96865	6780 Mise	40 Pelle
6869 Marieberg	1	3-6869	SvFj96869	1 Solberg	161 Smille
6867 Rapp	3	3-6867	SvFj96867	56 Riv	715 Rito
6870 Salvador	2	3-6870	SvFj96870	6858 Rille	6839 Hadar
Inköpta kalvar/ungtjurur på gång under vår och sommar 2011					
6876 Arn	3	3-6876	SvFj96876	6849 Aragorn	64 Griver
6877 Fännik	3	3-6877	SvFj96877	1102 Fagott	2086 Boss
6878 Joker	2	3-6878	SvFj96878	6854 Josef	6839 Hadar
6879 Brolle	2	3-6879	SvFj96879	6845 Baba	6765 Homa
6880 Gulleman	3	3-6880	SvFj96880	6849 Aragorn	30 Hernan

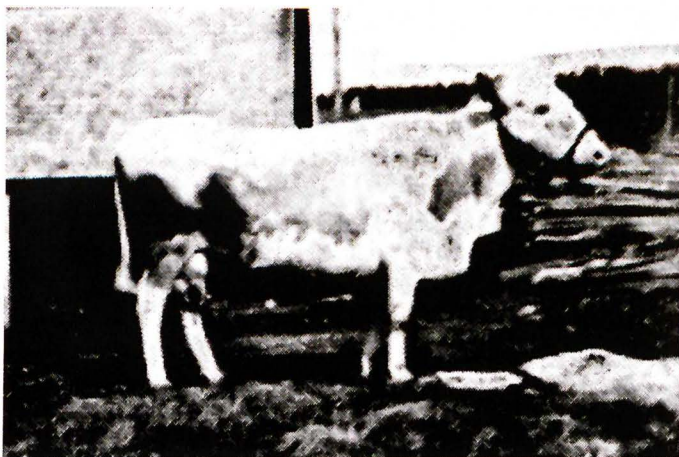
Har Ni en framtida avelstjur på gång?

Som alltid är det intressant att få information från Er om tjurkalvar som kan vara intressanta för avel. Hör av Er till Thomas Lundholm, tel: 070-731 36 14, mejl: brottan@telia.com

Fjällkon

Rasvaryökkynä en finsk invandrare i fjällrasen!

Pyry SKB439

Vi brukar inte skriva om det material som under åren korsats in i fjällrasen. Mest för att det varit en sådan brist på dokumentationen på fjällrasen de sista 50 åren, att vi helt enkelt behövt skriva om fjällrasens egna tjurlinjer och kolinjer. Dels därför att inkorsning av andra raser har varit en sådan elak verböjd sen korsningsavelns införande i SKB-aveln runt 1970 att det helt enkelt inte har varit roligt att skriva om det. Varför nu då undrar vän av ordning? Ja tiden läker alla sår sägs det, så jag tycker vi kan ta en titt på en del av det material vi fått in i fjällrasen i tidiga dagar. Jag nämnde kort i fjällkoboken om att vi har några tiondelsprocent Östfinsk boskap i Fjällrasen via en import 1938 och jag kan inte låta bli att berätta lite om de djur som ligger bakom den och vart generna tog vägen. Att jag inte kan låta bli det är helt och hållet Rasvaryökkynäs fel! Rasvaryökkynä är utan all jämförelse det fulaste konamn jag råkat under alla år av stamtavleläsning så jag var bara tvungen att ta reda på mer om bakgrunden till den östfinska importen och den stackars kossan som döptes till Rasvaryökkynä. Sen är det även ett skolexempel på hur mycket slumpen spelar roll för vad som blir kvar av olika linjer i en ras efter vägen.

Vad är en Rasvaryökkynä för nånting?

Rasvaryökkynä var en ko från djupaste Karelen som via sin dotter Reetta finns i nästan varje fjällkos härstamning idag. Eftersom min kunskap i det finska språket är så ytterligt begränsad (trots att jag är en åttiondels finne själv) och mest består av ord som man inte bör skriva i en kotidning (eller någon annanstans heller för den delen), så sökte jag hjälp. Hjälpte med att få reda på mer om ursprunget till de gener från den östfinska rasen som fjällrasen för vidare idag, och hjälp med vad Rasvaryökkynä är för nåt. Den hjälpare ängeln in i den finska snårskogen är en av våra finska medlemmar Lasse Rantala. Lasse har själv en besättning på 12 östfinska kor och är utan tvekan fjällrasföreningens expert på området. Lasse kunde ge mig beskedet att en "Rasvaryökkynä" är en "Fettfröken" i så rak översättning som det bara går från det något dialektala finska namnet, och vilket namn säg! Men först en bakgrund till varför

vi fick in en Fettfröken i fjällrasen.

Internordiska utställningen av nötboskap av lantras.

Det fanns en statskonsulent vid namn Helge Ryde som vid årsskiftet 37-38 fick en idé om att anordna en "internordisk utställning av nötboskap av lantras". Den skulle omfatta kor från Norge och Finland och Sverige för att man skulle kunna jämföra de olika lantraserna med varandra. Utställningen skulle ske i samband med disriktslantbruksmötet i Rommehed i juni 1939. Från början var det tänkt att åtta djur från varje rasgrupp skulle visas upp med två rasgrupper från vardera land. Nu visade det sig att redan då långt innan EU fanns det en viss byråkrati och norska och finska veterinärmyndigheter vägrade "återresevisum" för de uppvissade djuren. Man kan säga att dom blev både uppvissade och utvisade, så man fick minska grupperna, leta upp avsaludjur och helt enkelt sälja djuren till svenska lantbrukare efter utställningen. Från Finland kom en grupp västfinska djur som kom att senare ingå i Rödkulleaveln, varav en kolinje fortfarande idag finns kvar. Från Norge kom djur från den Östnorska rödkullerasen och Sidet trönderfe och sen kom till sist från Finland två kor, en tjur och en kviga av Östfinsk ras.

Starten på den östfinska aveln.

Den kortkorta versionen av den Östfinska rasens historia lyder som följer. Rasens kärnområde var Karelen och Savolax. Som all nordisk nötboskapsavel så startade den i slutet på 1800talet med att man valde ut en rastyp (ett visst utseende). Man valde ut den rödsidiga typen och avlade på den, även om det fanns "felfärgade" och behornade djur med till en början. Avelsföreningen bildades 1898 och var Finlands äldsta. Urtjuren framför alla andra kan väl sägas vara Tahvo ISK4 som föddes 1894 och som idag alla Östfinska tjurars fädernelinje med känd härstamning går tillbaka på. Stor påverkan på rasens start hade även tjurarna Oiva ISK8, Pomi ISK25 och Jyry ISK27. Man hade stor framgång med avelsarbetet och den Östfinska rasen fick en väldigt bra avkastningsförmåga. Man matchade och till och med överträffade den västfinska rasen. Exempel på det är kon Pomer ISK2793 som 1924 mjölkade 6380 3,7 234, eller kon Ystävä ISK11695 som 1931 mjölkade 6551 4,5 295 vilket väl översteg vad de bästa fjällkorna åstadkom vid samma tid. Man var noggrann med att behålla flera olika tjurlinjer i den Östfinska aveln, så att en viss trakt höll tjurur ur en viss tjurlinje. På så sätt var det genetiska bredden på den östfinska aveln något större än på de andra finska raserna.

1927 startade ISK-avelsföreningen en "avelsboskapsstation" halvannan mil norr om St Michel där man höll 20 kor och 20-30 tjurur. Dels producerades avelsdjur, dels köptes det in tjurkalvar för uppfödning, gallring och vidareförsäljning till tjurföreningar, allt för att hålla så bra nivå som möjligt på avelsmaterialet. En sak som skiljer den Östfinska rasen från den Västfinska är att de Östfinska tjurlinjerna har kortare generationsintervall jämfört med de Västfinska. Den Västfinska aveln var tjurföreningsbaserad med utpräglad målsättning att hålla äldre tjurur vid liv och flytta dom till nya

tjurföreningar när inaveln blev för stor. Den Östfinska var mer avelsgårdsbaserad likt den svenska fjällrasaveln vilken ofta hade större fokus på komaterialet, och bytte ut tjurarna fortare med kortare generationsintervall som följd. För att exemplifiera avkastningsnivån man uppnått innan kriget kan berättas om den utställning som avelsföreningen för östfinsk boskap anordnade för att fira sitt 40 åriga jubileum 1938. Man samlade då inte mindre än 199 kor till den och dom hade en genomsnittlig avkastning på sitt bästa år på inte mindre än 4946 4,6 227.

Andra världskriget ett svårt slag.

Före andra världskriget hade den Östfinska populationen kommit upp i över 100000 kor och stod sig väl i konkurrensen med den Västfinska som var Finlands mest spridda och största ras. Kriget med Sovjetunionen blev dock ett hårt slag på aveln och mycket material skingrades och en stor del av rasens ursprungliga avelsområde (Fjärrkarelen) fick avträdas till Sovjet efter kriget. Lasse Rantalas egen släkthistoria är ett så gott vittnesbörd som något om de umbäranden som både Karelarna och deras östfinska kor fick utstå under kriget. Lasse berättade att hans mormor från byn Sustamo lite norr om Ladogasjön med familj hastigt fick fly när Sovjettrupperna anföll. Man kunde bara ta en av de östfinska korna med sig, hon hette Riento. Redan på första flyktdagen halkade Riento och la sig ner i en snödriva och skulle till att kalva och man tvangs avliva henne för att hinna undan krigsfronten. I delar av Karelen tvangs man evakuera befolkningen så snabbt att de bara fick 30minuter på sig att ta det nödvändigaste med sig, Finska soldater gick sen in i fähusen och sköt korna som man inte kunde ta med. Många av de östfinska kor som räddades undan ryssarnas angrepp i mars 1940 förfrös öronen på grund av den 40gradiga kylan som dom tvingades gå i. Detta gjorde att det under många år i de finska lagårdarna fanns kor som saknade öron och bara hade två hål där öronen suttit. Till minne av sin mormors ko har Lasse alltid en ko vid namn Riento i ladugården.

Fred och fritt fall.

1947 slogs de tre Finska lantraserna Nordfinsk, Västfinsk och Östfinsk boskap ihop under samma föreningsmantel "Avelsföreningen för Finsk boskap" men aveln hölls skild åt mellan rasgrupperna i stort sätt fram till 60talet. Sammanlagt stambokfördes det fram till sammanslagningen 11829 tjurur och 69248 kor av östfinsk ras. De östfinska korna spreds efter kriget ut i övriga Finland dit där dom från Karelen flyende fick komma och det gjorde att rätt många Östfinska kor hamnade i tjurföreningar där det stod Västfinska tjurur och följaktligen korsades bort i stor utsträckning. Då seminarverksamheten startade i Finland på 1950-talet så fanns fortfarande ett tillräckligt underlag för en Östfinsk avel, men koantalet minskade snabbt och var i början på 60-talet nere i 5000 kor. De sista renrasiga Östfinska tjurarna Rasa ISK13253 och Reku ISK13469 var födda 1968 och båda efter den siste store Matadoren Asa ISK9870. Efter det sattes bara in en del halvkorsningar med Västfinsk boskap i god SKB-stil och den renrasiga

Fjällkon

Östfinska populationen kom i fritt fall nedåt. När man sedan i mitten på 1980-talet försökte rädda de sista resterna av denna fordom så stora och fina ras så fanns bara spillror kvar i oftast ej kontrollanslutna besättningar. Där hade man använt egna tjurur som inte stambokförts varför man på en stor del av populationen tappat kunskapen om vilket av stambokens material den innehöll. Spermia fanns kvar endast efter 5 tjurur ur två renrasiga linjer som båda gick tillbaka på tjuren Lalle ISK1808 som stammar bak till Tahvo ISK4. Dessutom fanns några blandtjurur. Koantalet var så lågt som dryga 50 talet kor som bedömdes renrasiga. De Östfinska en gång så bra mjölkande korna hade även tappat en stor del av sin mjölkproduktionsförmåga då det i många fall inte var de bästa korna som blivit kvar. En del hölls som dikor med de för oss välkända förhållandet att hanterbarheten lätt försämrades och de Östfinska korna har idag klart skarpare lynne än de andra Finska raserna. Man jobbar dock med att uppföröka och förbättra det man kan och idag mjölkar de allra bästa Östfinska korna dryga 7000 kg. En besvärande egenhet är att dagens Östfinska kor oftast har en väldigt låg avkastning på första laktationen, så lite som 1500 kg på första kalven är inte ovanligt. Visserligen ökar dom sedan bra så att dom på tredje och fjärde kalven ligger på 5-6000 men det gör att många håller dom som dikor på första laktationen för det lönar sig inte att låta dom ta upp ett mjölkbås.

Hur gick det då för våra Östfinska kamrater i det nya landet?

Hilpas SKB165

Ja vi fick hit tjuren Hilpas SKB165, korna Reetta SKB438 och Pyry SKB439 samt kvigan Helinä SKB895. Hondjuren hamnade hos Lars-Ivar Bergfors, Edsåker Stavreviken i Ljustorps socken i nuvarande Timrå kommun. Tjuren Hilpas köptes av Edsåkers tjurförening som använde den till i början på 1941, han var allmänt ansedd som en mindre tilltalande tjur exteriört men med fin stamtavla. Hilpas kom på fädernet från Tahvo-linjen och var rätt så linjeavlad på denna. Hilpas farfar Malko ISK5118 kom från K.V.Vuokoskki på Nikara som hade en av de förnämsta Östfinska besättningarna. Malkos far Tuhkimo ISK3146 var ansedd som en av de vackraste tjurarna någonsin inom den >>>>

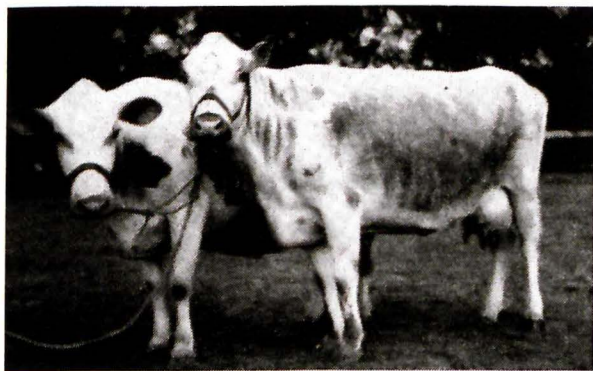
Fjällkon

Östfinska rasen, vilket då tyvärr inte hade hjälpt Hilpas. Tuhkimos farfar var tidigare nämnde Lalle ISK1808. Alltnog Hilpas byttes ut mot 1 Pyrus SKB469 som också var rent Östfinsk och var en moderlivsimpport via att Pyry och Reetta var dräktiga. Pyrus tog över tjänsten då han bara var dryga 18 månader så man var rätt snabb med att avhända sig Hilpas. Pyrus användes sen till 1945 då man köpte en son till STN-importen Rosenkvist och slopade aveln på Östfinskt material.

Hilpas fick tre st stambokförda söner varav den förste 3 Rebus SKB656 såldes till Billsjö tjurförening och vi ska återkomma dit för det är därifrån vi idag har blod kvar. Den andre var 4 Pan SKB862 som gick till en bruksbesättning, Fors AB Köpmanholmen, Bredånger. Den tredje 17 Finn-Hjälmin SKB1027 fick han med en fjällko och den gick till Bollsta tjurförening.

4 Pan fick två stambokförda söner med fjällkor på Fors AB som hamnade i Ölje tjf och Nätra-Utbygdens tjf men ingen av dom blev tjurfäder eller fick avelskor efter sig så Pan-linjen slocknade snabbt. 17 Finn-Hjälmin fick inget stambokfört efter sig och försvann ännu fortare. Den andre tjuren i Edsåkers tjf 1 Pyrus fick även han tre stambokförda söner varav två stycken med Reettas moderlivsimpport 8 Retty SKB1061. Den förste 7 Redig SKB1236 hamnade i Ålandsbro tjf och den andre 15 Recipas SKB1545 hamnade i Vålångers tjf. Ingen av dom kom att märkas i aveln med stambokförda ättlingar. Pyrus siste son var med en fjällko och hamnade i Bjällsta tjf i Indal, inte heller han med någon avelsmässig framgång. Vad gäller döttrar så går det sisådär. Rebus får 6 st stambokförda döttrar varav två är bra och resten medel mot riktigt svaga. 4 stycken av dom föds hos Johan Jonsson i Billsjö, en av dom utnyttjas som tjurmoder i hans tjurproduktionsverksamhet, 125 Sira SKB1985 som får ett par stambokförda söner som då blir kvarts östfinska.

4 Pan får ett par riktigt bra kor efter sig men eftersom den bruksbesättningen där dom står snart upphör så får dom ingen betydelse i aveln.

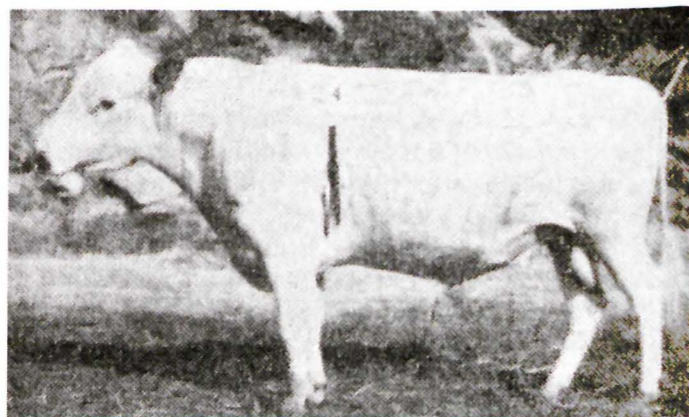
Pyry SKB439 och Reetta SKB438

Av de Östfinska korna så går det bäst för Reetta, dels via sonen 3 Rebus men även via att hon slaktas först 1949, 18 år gammal! Reettas mor den numer bekanta

Rasvaryökkynä ISK27505 var född 1926 hos Reino Piironen, Valtimo och hennes mor Ruusu (Ros) ISK8724 var född 1913 i Savikylä i Nurmes. Bortsett från Ruusu som hade okänd härstamning men togs in i stamboken för att hon hade rastypen och en god produktion så var Reettas härstamning likaväl som Hilpas dominerad av Tahvolinjens tjurur. Den andra kon Pyry gick ut redan 1942 och kvigan Helinä går ut på juverbekymmer 1944. Reettas dotter Retty försvinner 1947, så om jag har hittat alla så är det gamla Reetta som blir den sista överlevande renrasiga östfinnen av importerna. Reetta överlevde längst även på ett annat sätt som vi nu ska se.

Det gäller att få rätt tjänst när man är tjur!

Rebus fick ju äran att tjänstgöra i en av fjällrasens viktigaste tjurföreningar, Billsjö tjf som försåg bland annat Johan Jonsson och Gunnar Pettersson de två gamla avelscenter besättningarna med tjurmaterial. Skulle en tjur kunna bli framgångsrik förr i tiden, och få sina gener vidarebefordrade med någorlunda säkerhet så var han helt enkelt nästan tvungen att få flytta till nån berömd tjurförening. Det var endast på en sådan tjänst en mindre utmärkt tjur kunde få tillgång till lite tjurmodrar att fortplanta sig med. Det var lite av "Sesam öppna dig" ur tjursynpunkt och vi ser det gång på gång när vi studerar stamboken och avelshistorien. Via sin korta tjänst där, trots allt endast som reservtjur, fick han ändå inte mindre än 13 stambokförda söner som i en del fall såldes till viktiga tjurföreningar eftersom Jonsson och framförallt Pettersson borgade för bra material. Det öppnade vägen för inte mindre än 23 stambokförda sonsöner, 9 stambokförda sonsonsöner och 3 stambokförda tjurur i fjärde led.

3 Rebus SKB656

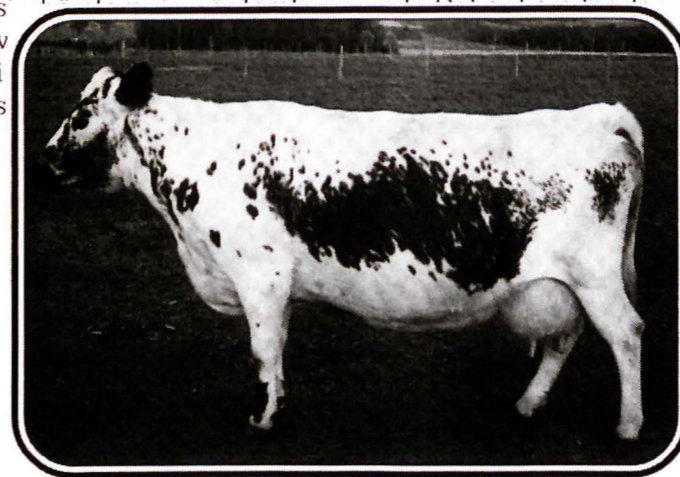
Det är även via Rebus som det östfinska materialet får en spridning utanför Västernorrland. Sonen 16 kuno SKB1529 får åka till Järna tjf i Dalarna som är den utan tvekan viktigaste tjurproducenten i södra delen av fjällrasens utbredningsområde och det är där som Rebuslinjen håller sig kvar längst om än konsekvent överkorsad till Fjällras. Sonen 23 Pello SKB1604 får åka upp till Ås tjf i Jämtland där han får träffa på bra kor och det är via honom vi har kvar generna i dagens fjällras. En av 23 Pellos söner 26 Kavatt SKB3346 hamnar i Klövsjö tjf. Rebus sonen 25 Fergusson SKB1671 får åka till Västerbotten och Överklintens tjf. Men den mest betydelsfulla av

Rebusönerna ur tjurproduktionssynpunkt blir 29 Ebus SKB1881 som hamnar i Önsta-Ede tjurf. där bland annat där bland annat Frans Jönssons besättning i Parteboda är ansluten och därifrån säljs sönerna 25 Lanett SKB3017 till Flarkens tjf och 26 Larin SKB3018 till Brände tjf, båda i Västerbotten och båda tjurfäder om än i blygsam skala. Den Rebuslinje som kommer längst blir då denna:

3 Rebus SKB656- 16 Kuno SKB1529 Järna tjf- 11 Liv SKB2557 Järna tjf- 8 Stor SKB3907 Malungsfors tjf - 7 Sävje SKB4939 Malungsfors tjf - 9 Dante SKB5943 Näs-sjödalen tjf Rot. 9 Dante är stambokförd 1960 och tjänstgör då in på 60-talet men hur länge kan jag inte få fram. Som synes är det en väl integrerad Dalalinje med både kurbits och knätofs och 9 Dante har bara 3,125% Östfinskboskap kvar i stammen. Så det är riktigt uttunnat vid det laget, i övriga Sverige så försvinner linjerna efter Rebus i mitten på 50-talet. Rebusmaterialet drunknar framförallt i den stora massan STN tjurättlingar som om vi räknar till femte led fick ut över 1350 stambokförda tjurur över Sverige för att inte tala om alla söner efter fjällrasens viktigaste tjur 16 Ebenholtz som slog av den norska vägen precis innan den hade tagit över helt.

Om inte om hade varit!

Hade det inte varit för en viss kossa, 188 Fagra SKB7533 som hade 23 Pello SKB1604 som morfar och alltså därigenom hade 1/8del Östfinsk ras i stammen så hade det inte idag funnits nåt kvar av den Östfinska importen. 188 Fagra blir nämligen mor till tjuren 6 Fager SKB 6577 som var en av fjällrasens bästa tjurur om inte rent av den bästa under 70-talet. 6 Fager användes som tjurfader och fick tre söner insatta på semin. 723 Figer SKB76723, 724 Bergis SKB76724 och 726 Basker SKB76726. Den fjällko som saknar Basker eller Figer i sin härstamning är 188 Fagra.

188 Fagra SKB7533

Idag är det om jag inte räknat fel 6845 Baba som håller Rasvaryökkynä fanan högst eftersom han är mest linjeavlade på 726 Basker av dagens semintjurur. Trots att han har Basker som FFF, MMFF och MMMFF så får han bara kvar ca 0,7% av det östfinska inslaget. När vi startade Projekt Rädde Fjällkon 1993 så var Fagersönernas dominans betydligt större i populationen, och man

Fjällkon

kunde räkna ut att som ett ungefärligt snitt hade en genomsnittlig fjällko strax under 1% östfinsk ras via Fagers inslag i fjällrasen. Men eftersom vi breddat härstamningsbasen betydligt sen dess, och satt in att stort antal tjurfäder som helt saknar Fager i stammen så har det östfinska inslaget minskat så pass mycket trots att det inte varit den primära avsikten.

Jag har letat grundligt i alla semintjurars fäderne och modernelinjer och inte någon annan stans än hos Fager kunnat hitta spår av de östfinska djuren. Det kan hända att det finns i de fjällnära Klövsjömaterialet men det går inte att vare sig bekräfta eller dementera och får vi reda på mer kring semintjurarnas härstamningar så ska vi inte utsluta att det kan finnas nån tiodels procent ytterligare att hitta. Men som det ser ut så är det bara via 6 Fager som det finns kvar idag. Att 6 Fager hamnade på semin var på sin tid en ren slump, och hade han inte blivit bra bedömd så hade inga söner gjorts, så det var bara på ett hår som Rasvaryökkynä via sina ättlingar kom att klara sig kvar i aveln. Trots att en tjur som 3 Rebus hade runt 50 stambokförda söner, sonsöner etc så kunde han nästan helt försvinna i den villervalla som var när Fjällrasen antalsmässigt dök från 40000 kor i kontroll 1960 till dryga 2000 inklusive korsningsdjuren 25 år senare. Man kan känna en lite kall rysning över vad som hade funnits kvar idag om vi inte haft genbankstjurarna från Norrlands tjurcentral att börja om med när vi skulle restaurera fjällrasen. Hade spermafrysningstekniken kommit ett par år senare så hade situationen varit en helt annan!!!

Nå, det var historien om Rasvaryökkynä, vi får väl se om namnet inspirerar eller avskräcker och om det återigen dyker upp en "Fettfröken" i avelssammanhang!

Robert Nilsson!

GRATTIS!

Stort grattis i efterskott till

Ivan Eriksson

60 år den 4/3 2011!

Rovdjur, spelar dom någon roll för fjällrasen?

Ja, vad menar han med det undrar kanske läsaren, och det gör nästan jag också! Men nu är det så här att sen Kurt och Birgitta flyttade upp till grannbyn så byter vi en del tidningar med varandra! Bortsett från den trevliga "Skaraborgsbygden", Land och Kvällsstunden som alltid innehåller något som jag inte visste att jag ville veta så får jag även tidningen Fårskötsel och i den fanns det en artikel som gjorde mig fundersam.

I nummer 8/2010 så har Berit Wallin Håkansson, rovdjursansvarig i Västmanlands Fåravelsförening varit på besök på Rörbo Gård som har Kravmärkt produktion med 90 tackor och 50 Herefordkor. Under sommaren 2010 har Familjen Preiholts som driver Rörbo gård tappat 85 djur!!!. De flesta under juli månad. 62 Slaktlamm och 20 st tackor samt två spädkalvar och en vuxen kviga. De flesta av fåren och kalvarna är spårlost borta, de som hittats i olika stadier av förruttnelse och uppätning har legat överallt på de vidsträckta naturområdena som är inhägnade med 12 kilometer elstängsel med 5 hårt spända trådar.

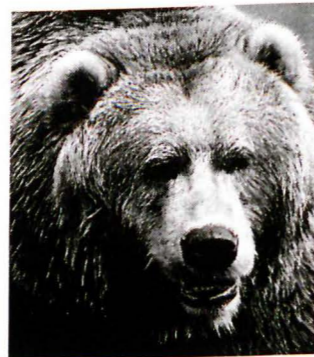

Det är Varg och Lo samt till viss del örn som är problemet och det mest fantastiska är att endast ett av 85 djur ersätts som rovdjursdödat av länsstyrelsen som anser att övriga djur inte kan bevisas vara rovdjursdödade. Preiholts ger nu upp brukandet av de värdefulla naturområdena trots att man mister bidragen som naturligtvis var en viktig del av inkomsten på gården, att upprepat förlora djur är för tungt och att bli missnöjd av länsstyrelsen är heller inte uppbyggligt.

Skillnad på får och kor.

Nu vet jag ju att det är stor skillnad på hur lätt rovdjur tar får jämfört med kor och jag är rätt trygg med att påstå att fjällkor inte är dom lättaste korna att slå för rovdjur. Men jag kan inte låta bli att undra över vilka erfarenheter som medlemmarna i våran förening har av rovdjursproblematiken.

Själv är jag ju gynnad av närhet till samiska områden och samerna lägger inga fingrar emellan vad gäller vargen så den slipper jag tack vare "goda grannar" och det är jag tacksam över. Björn har vi rätt gott om här och jag har haft björn in i skogshagen som rumsterat om med stolpar och tråd men aldrig rört djuren. De samer som jag säljer ensilagebalar till har berättat att det bara är runt var tionde björn som är "slagbjörn" och jagar, de andra äter as, bär och annat grönt och är för dåliga jägare för att våga sig på kor i flock. Hittills verkar det stämma här, men jag kan ju säga att jag är noga med att gräva ned slaktavfall och eventuella kadaver för att inte "fodra in" björnen närmare gården än de 400 meter som vi vet att han varit.

Korna har koll.

Sent en kväll fick jag telefonsamtal från en granne om att sinkorna och kvigorna var på utflykt i grannskapet så jag fick kära hustrun med mig och vi for och motade in dom i hagen som var tydligt älgriven. Det syntes även att korna vetat om hålet i skogshagen mer än en dag för det var travat på rätt bra in och ut genom hålet och dom hade uppenbarligen tyckt det vara roligt att utforska trakten på egen hand.

Nåväl vi lagade tråden (stängslet består av en galvad 1,6mm wire) och jag skickade hem hustrun med bilen efter vägen och sa att jag går en sväng genom skogen och kollar tråden och går hem sedan. Det tog sin tid efter en hel del filosoferande kring nöjet att få gå i en skogshage och lyssna en vacker högsommarekväll som började gå över i natt, men sent omsider kom jag tyst hemåt genom hagen. Korna går alltid och lägger sig på backen fram mot gården, det drar ofta lite där så där är lite flygfän och är torrt land och dessutom har dom vattenkoppar nere vid vägen. Jag kom nu tassande bakom dom utan att dom hörde mig där dom låg och tittade nedåt gården och när jag märkte att dom inget såg eller hörde så började jag nästan smyga för att se hur nära det gick att komma en sommarslö fjällko som varit på äventyr. Jag kom på cirka 30 meter då den av kvigorna som låg mig närmast lojt svängde över huvudet, som för att kolla bakåt. Jädrar vilken reaktion hon utstötte ett kort läte och flög upp på fötter och genast var alla 20 djur uppe och stridsberedda!! Det gick på ett ögonblick och jag har aldrig hört det ljudet förut, det var uppenbarligen ett sorts varningsläte och det var effektivt. Nu såg dom ju att det inte var något farligt och slappnade av rätt snabbt men man såg tydligt att dom haft

ett rejält adrenalinpåslag och jag var tacksam att jag inte var en hund som förrirat mig dit på aftonpromenad. Jag hälsade på dom och sa att det var ju bara jag, men kände tydligt ett slags förebråelse från dom att "du ska inte smyga så där" då kan det gå illa. Jag kan, som säkert de flesta av er ge fler exempel på att korna är vakna och redo att ta sig an det som kommer men det får räcka med det här.

Vad har ni för erfarenheter?

Men efter att ha läst artikeln i fårskötsel kan jag inte låta bli att undra över hur det står till i bygder med mer rovdjur än det som finns här. Jag och styrelsen skulle vilja få reda på mer om era erfarenheter av rovdjur och fjällkor. Både bra och dåliga är av intresse.

Det skulle vara intressant att sammanställa detta och om det behövs föra det vidare eftersom rovdjursfrågan är så debatterad nu.

Ett par frågor är självklara:

Har du förlorat fjällrasdjur till rovdjur?

Har du fått djur skadade/rivna?

Fick du ut ersättning av länsstyrelsen?

Hur var bemötandet av länsstyrelsens personal?

Har du andra djur än fjällkor och ser du i så fall någon skillnad på hur dom hanterar rovdjur?

Har situationen ändrats de sista 10 åren, går det åt rätt eller fel håll?

Självklart är det även av intresse att veta om du har djur i en rovdjurstät trakt och inte har problem med att djuren rivs eller verkar stressade av det. Vi ska vara så lite enögda som möjligt utan att påstå oss vara opartiska.

Dela med dig av dina egna erfarenheter och inte av andras som du "hört" om, för då blir det lätt fel och en händelse kan refereras av flera olika medlemmar och göras större än den egentligen är. Berätta gärna om vilken drift du har och hur dina skötselrutiner ser ut. När du skriver till föreningen vill vi veta vem du är för att kunna ta kontakt om vi vill fråga ytterligare. Men du får vara anonym om du vill när vi ska referera till materialet i tidningen eller eventuellt om vi går vidare med saken till myndighetshåll.

Robert Nilsson

Livdjursförmedling

Information

Hej alla kovänner!

Om jag inte svarar på telefontiden så lämna alltid ett meddelande så hör jag av mig så fort det går. Vi har också förmedling på vår hemsida: www.fjallko.se Där får ni annonsera själva

Mårten!

Livdjursförmedlare:

Mårten Dahlberg

Tel: 0612-532 67

Fax: 0612-531 07

Telefontid: Måndagar 12-13.00

OBS! OBS!

Leukos och BVD-prov ska tas 1 gång/år. BVD-provet (friförklaringen) får vara högst 3 månader gammalt vid livdjursförsäljning. För dem som är mjölkleverantörer sker detta automatiskt via tankprovtagning. Övriga måste kontakta sin Husdjursförening för anslutning/provtagning.

Till salu:

Tjurkalvar

Solveig Johansson, 070-360 61 03

Fjällnära tjur

3 år, med härstamning från Lillhärjåbygget
070-666 70 72

Köpes:

Några kor som kalvar i juli-augusti

Lennart Johansson, 070-563 26 30

10 st Fjällkor till amkobesättning

070-647 29 87

Fjällnära djur

Ingrid Drakenberg, 070-629 11 32

B-post Porto betalt

~~Avs: Svensk Fjällrasavel
c/o Kristina Torén
Stagneliusvägen 23 VI
112 59 Stockholm~~

INSÄNDARBILDER

Snart är det sommar:

Betessläpp på Brottan 2010! Till vänster 285 Suna, far: 6840 Gunde, mf: 6837 Bamse. Kon till höger är 5 Fjällros, far: 6850 Röde Orm, mf: 6837 Bamse. Foto: Thomas Lundholm

Detta material har delvis
finansierats med EU-medel